

Будућност
Морнаричко-техничког
ремонтног завода
"Сава Ковачевић"

МАРИНА

УМЈЕСТО АРСЕНАЛА

Одлука да се једино војно бродоградилште СЦГ у Тивту прода на међународном тендеру, који су 20. октобра расписали Фонд за реформу система одбране СЦГ и Влада Црне Горе, постала је "врућа тема" око које се већ више од мјесец дана у црногорској јавности ломе копља. Одговор на питање каква ће бити будућност МТРЗ, познатијег под именом "Арсенал", за сада се не назире.

Ако Закон о имовини државне заједнице СЦГ још није донесен, Влада Црне Горе је од 15. јула ове године формални власник "Арсенала", који је преузела од Министарства одбране, позивајући се на одредбу Уставне повеље да имовина државне заједнице постаје својина држава чланица по територијалном принципу. Дакле, црногорска влада је тог дана усвојила Информацију о преносу власништва имовине на Републику Црну Гору, чиме Подгорица постаје титулар својине над МТРЗ "СаваКовачевић" која, да подсетимо, обухвата земљиште укупне површине 307 хиљада квадратних метара и 118 објеката, површине 116.112 квадратних метара, са припадајућим инсталацијама и покретном имовином.

Том потезу претходили су, средином маја, посјета једног од водећих пословних људи Канаде Питера Манка Црној Гори и његови разговори са премијером Ђукановићем у Подгорици, када се Канађанин занимао за пројекте развоја наутичког туризма у тој републици. Одмах затим, догађаји везани за трансформацију ремонтног завода почињу да се одвијају вртоглавом брзином.

■ ПРОТЕСТ РАДНИКА

Услиједиле су посјете Манка и његових сарадника Тивту и разговори са тиватским градоначелником Драганом Канкарашем, који није крио одушевљење плановима Канађанина да се овдашње војно бродоградилште са традицијом дугом 116 година претвори у ексклузивну марину за мегајachte и наутички центар по угледу на монденско италијанско љетовалиште Порто Терво.

Најаве да МТРЗ "Сава Ковачевић" убрзо иде на продају узнемириле су раднике МТРЗ, који прво вербално, а затим и притиском на локални парламент у Тивту и каснијим генералним штрајком покушавају да заштите своје интересе. Иако је формално војна установа, чиме је законски изједначен са школама, дјечјим вртићима, домовима здравља и сличним буџетским институцијама, "Арсенал" никада у својој историји дугој од вијека није био буџетски потрошач, нити га је барем од Другог свјет-

ског рата наовамо, градила, обнављала и модернизовала држава, већ само и искључиво његови радници из сопствене зараде.

Послујући као војнодоходовна установа, МТРЗ "Сава Ковачевић" се развио у водеће ремонтно бродоградилште у СЦГ, цијењеног и у свијету чувеног ремонтера и произвођача ратних бродова, наоружања и војне опреме, у којем је на врхунцу његове славе крајем осамдесетих година радило 1.800 запослених и још толико радника кооперације, а годишњи приход достигао је и цифру од 45 милиона долара. Због свега тога радници "Арсенала" су се оштро успротивили намери Владе да прода МТРЗ, који је у међувремену комисија Министарства одбране процијенила на око 280 милиона евра и да сама инкасира сав новац добијен продајом тог јединственог привредног ресурса, за који инжењери самог завода тврде да вриједи више од пола милијарде евра. Уз то, запослени доводе у питање и одлуку Владе да већ у тендерској документацији преферира укидање досадашње основне дјелатности МТРЗ и његово претварање у марину, гдје посла не може бити ни за изблиза толико људи колико тренутно ради у Заводу.

Став Влада Црне Горе изразио је министар финансија Игор Лукшић рекавши почетком новембра да војна индустрија није будућност "Арсенала", Тивта и Црне Горе и да треба дати шансу тржишту да определије будућу намјену тог капацитета.

– Није рационално отварати причу о власничкој трансформацији када је закон не дозвољава. Влада се определијела да дугорочно ријешити проблем МТРЗ "Сава Ковачевић" и да тржишту препусти да да одговор о његовој будућности за коју ми вјерујемо да није у војној индустрији, већ у наутичком туризму, што је компатибилно и са општим развојним правцима Црне Горе. Влада неће оставити раднике Завода на улици. Водићемо рачуна о социјалном програму, спремни смо да поступимо фер и нудимо да им компензирамо то што не могу добити акције на други начин, о чему треба да преговарамо. Ако се они томе не одазову, мотиви су им неки други, а не разрјешење проблема. Најгора ситуација би била да се даљом радикализацијом одмогне Влади и свима другима да ријеше овај проблем и да тиме одбијемо инвеститора. Црна Гора себи не може приуштити тај луксуз – поручио је запосленима у МТРЗ министар Лукшић, оспоравајући и аргумент да та фирма не може бити третирана једнако као просвјета и други буџетски потрошачи, јер су је радници својом зарадом изградили и пунили државни буџет.

– Да су ишта створили данас не би били на рубу пропасти. Агонију не треба продужавати, а војна индустрија није будућност Црне Горе. Није проблем колико и сутра увести стечај у МТРЗ, који својим радницима дугује два милиона, а добављачима

ЗАХТЈЕВИ МОРНАРИЦЕ

У вези са приликама у МТРЗ "Сава Ковачевић" огласио се и командант Морнарице ВСЦГ контраадмирал Драган Самарић тврдећи да најављена продаја „Арсенала“, који је основни ремонтни капацитет и капацитет за базираније флоте, Морнарици представља велики проблем.

– Нијесмо против приватизације било којег предузећа у Црној Гори, али смо јасно истакли наше захтјеве који се морају испунити ако се мисли да Морнарица постоји и да обавља своје задатке. Понудили смо неколико солуција за рјешавање наша два основна захтјева, а то су да се Морнарици ВСЦГ обезбиједи коришћење дијела оперативне обале "Арсенала" за вез наших бродова, како оних који су у оперативној употреби, тако и вишка пловила до њихове продаје, те да се обезбиједи даље одржавање и ремонт наших бродова у капацитетима МТРЗ. Те проблеме ми сами не можемо ријешити, већ то мора урадити Врховни савјет одбране, уз помоћ Владе Црне Горе – истакао је адмирал Самарић

400.000 евра – казао је Лукшић и додао – интерес Владе је, ипак, да се то питање квалитетно ријешити, а не да се радикализује.

Његови ставови, међутим, само су додатно иритирали раднике "Арсенала", који од 26. октобра штрајкују тражећи да се поништи тендер за продају МТРЗ и обустави приватизација до разрјешења власничких односа, то јест да се омогући радницима да добију удио у власништву над тим предузећем.

Штрајкачи су протестовали и због тога што им је Министарство рада Црне Горе оспорило легитимитет формирања синдикалне организације МТРЗ, о чему су обавијештени и Међународна конфедерација синдиката у Бриселу и Међународна организација рада ИЛО у Женеви. Након што су тврде да Црна Гора крши радничка права и права на синдикално организовање стигла на те адресе, представници Владе осјетно су омењали свој став и сада тврде да за њих није спорно постојање синдиката у Заводу, али и даље не пристају да радницима дају акције, већ им по предлогу председника Тендерске комисије за продају МТРЗ, министра уређења простора Бора Вучинића, нуде да добију дио новца од приватизације фирме.

■ СЛАМКА СПАСА

Вучинић тврди да ће, уколико тендер пропадне и "Арсенал" се не прода, у МТРЗ вјероватно бити уведен стечај, јер су представници Владе Црне Горе, иначе, увјерени да та фирма са постојећом дјелатношћу нема перспективу на тржишту. Ипак, својеврстан куриозитет у том дијелу приче јесте такозвани египатски програм, односно посао ремонта укупно пет ракетних чамца типа "Osa I", које је СЦГ преко београдске фирме "Cofis" продала Египту. Вучинић и чланови УО "Арсенала", које предводи контраадмирал Слободан Рајчевић, позвали су штрајкаче да се врате ремонту египатских бродова и не угрожавају тај програм, који је, како кажу, изузетно значајан за земљу.

– Египат се не смије изгубити, јер је то изузетно важан партнер, који је заинтересован да купи и ремонтује још војне опреме и наоружања које сада користи ВСЦГ, због чега штрајкачи морају показати кооперативност и наставити са радовима на египатским ракетним чамцима – поручено је радницима МТРЗ, на шта је члан штрајкачког одбора инжењер Будимир Цупара одговорио да је апсурдно инсистирање пословодства и Владе на наставку и перспективности египатског програма, када се зна да је управо Влада усред тог посла покренула продају тиватског војног бродоградилшта и његово претварање у марину.

– Како ће се сутра ремонтovati други ратни бродови за које су Египћани заинтересовани, ако се "Арсенал" претвори у центар наутичког туризма – упитао се Цупара.

Будућност МТРЗ "Сава Ковачевић" је друго кључно питање на коме се разилазе ставови радника и Владе, јер су запослени убиједили да Завод има јасну и извјесну перспективу у својој основној дјелатности. То темеље на чињеницама да су ремонтом више од осамдесет разноврсних ратних и помоћних бродова морнарица бившег СССР-а, Либије и САД у посљедњих 30 година постигли завидан реноме на страном тржишту, гдје су се, након укидања санкција УН према СРЈ, потврдили отварајући 1999. године у Либији генерално ремонтовао једну подморницу типа "Fox-trot", двије ракетне корвете типа "Nanuchka", двије ракетне фрегате типа "Koni" и четири ракетна чамца типа "Combattante II G".

Стручност и оспособљеност у извршавању најсложенијих ремонтних радова учинили су да им признање одају не само Либијци већ и представници реномираног њемачког произвођача бродских мотора МТУ, јер су били импресионирани начином на који су стручњаци и механичари из Тивта ремонтвали моторе тог типа на либијским ракетним чамцима.

Инжењери МТРЗ "Сава Ковачевић" и Морнаричког електронског завода у Либији су, такође, осим наоружања руског поријекла, што су чинили и раније, генерално ремонтвали и брод-

Будућност Морнаричко-техничког ремонтног завода "Сава Ковачевић"

ске топове западне производње, типа "OTO Melara super-rapido", калибра 76 милиметара, те топове "Breda", калибра 40 милиметара, али и постоља лансера противбродских ракета "Exocet". Освајањем тих програма, отворили су и себи и "Арсеналу" потенцијалне огромне могућности на тржишту ремонта бродова западне технологије, јер се, на примјер, топ 76 милиметара "OTO Melara" налази у наоружању бродова готово 75 одсто ратних морнарица свијета.

"Арсенал" је са Министарством одбране Либије склопио и предуговор за генерални ремонт једне либијске ракетне фрегате, вриједан више од шест милиона долара. Брод је требало да у јануару наредне године уплови у Тиват, гдје би се на њему обавио десетомјесечни ремонт, али су се Либијци, чувши да Завод иде на продају, за сада повукли из тог посла.

Имајући у виду да је започео и египатски програм, са добрим изгледом за проширење тиме што би Египћани купили и три велике дизел-електричне подморнице Морнарице ВРСЦГ типа "сава" и "херој" и генерално их ремонтвали у тиватском заводу, што би вјероватно урадила и РМ Шри Ланке, која је показала највише

ВРИЈЕДНА ИМОВИНА

Поред бројне и веома вриједне техничке опреме и средстава, имовину МТРЗ чини комплекс од 206.072 квадратна метра, са 79 објеката површине 106.562 квадрата и "Парк Мирка Симића", односно земљиште површине 5.389 квадрата, складиште на Опатову површине 94.938 квадрата, са 38 објеката површине 9.528 квадрата, и стадион Спортско-рекреативног центра у Тивту, површине 600 квадрата, са једним објектом од 30 квадрата.

занимања да купи наше расходоване ракетне фрегате 31 и 32, намеће се питање зашто су се Министарство одбране и Влада Црне Горе определили да усред тако важног посла и могућег отварања нових тржишта продају тај изузетно вриједан привредни и одбрамбени капацитет.

ПОРУКА МИНИСТРА ОДБРАНЕ

– У овом тренутку не могу вам одговорити на то питање, јер је број информација које примам изузетно велики. Ово је само једна од њих, али ја не знам шта је све претходило, тако да вам тренутно ништа о томе не могу рећи. Многе од тих информација су контрадикторне и зато ћемо разменити све ове материјале да се зна ко је шта писао и ко је шта одлучивао. Након тога ћемо, надам се, донети правилну одлуку – одговорио је на то питање министар одбране СЦГ др Зоран Станковић приликом недавне посјете Тивту и разговора са штрајкачима у "Арсеналу".

Станковић је радницима обећао нови састанак у Београду, те да ће се обратити дужна пажња на документацију којом они аргументују своје захтјеве, а коју ће, како је казао, узети у обзир заједно са документацијом представника Министарства одбране и Владе Црне Горе.

– У наредних десетак дана предузећемо мере да се овај проблем реши у сагласности са разговорима које ћемо имати са вашим представницима и представницима Владе Црне Горе и Министарства одбране. Обавићемо те консултације и бићете у том року обавештени о свим активностима које ћемо предузети – обећао је министар Станковић радницима "Арсенала", додајући да зна какви су њихови захтјеви, али и да их очекује написмено "да их анализирамо на онај начин који је потребан, не намећући нека кадровска решења која се већ помињу, него оно што ће једноставно задовољити интерес свакога од нас," нагласио је он.

Утисак је, стога, да се до 20. децембра, када истиче рок за подношење пријава заинтересованих купаца Тендерској комисији за продају МТРЗ, многе ствари у "случају Арсенал" још могу промијенити. Улози и интереси су велики, и умногоме супротстављени, па ће прича о тиватском заводу сигурно још дуго бити у фокусу пажње црногорске јавности. ■

Никола БОШКОВИЋ

